

Татарстан Республикасы Нурлат шәһәре бнчы номерлы "Кояшкай" балалар  
бакчасы мәктәпкәчә белем муниципаль бюджет учреждениесе

«Балаларны әхлакый тәрбияләүдә  
башкорт әкиятләренең роле»  
түгәрәгенең эш программасы

(4 -7 яшьлек балалар өчен)

Программаны төзүче:  
Укытучы – логопед:  
Мортазина Чулпан Әнвәр кызы

Нурлат  
2022ел.

### Эчтәлек:

Программаның актуальлеге	3
Аңлатма	4
Программаның максатлары һәм бурычлары	5
Өлкәннәрнең һәм балаларның уртак эшчәнлек ысуллары	5
4 - 5 яшьлек балалар белән эшләү буенча 2022-2023 елга тематик планлаштыру	6
2022-2023 елга 4-5 яшьлек балалар белән эшләү буенча перспектив планлаштыру	7
6 -7 яшьлек балалар белән эшләү буенча 2023-2024 елга тематик планлаштыру	10
2023-2024 елга 6-7 яшьлек балалар белән эшләү буенча перспектив планлаштыру	11
Ата-аналар белән эшнә перспектив планы	15
Әдәбият исемлеге	16

## Программаның актуальлеге

Хәзерге вакытта үзебезнең мәктәпкәчә белем бирү алдында торган иң кискен проблемалар арасында мәктәпкәчә яшьтәге балаларда башкорт халкының мәдәниятенә һәм традицияләренә, үз гаиләсенә, туган иленең горейф-гадәтләренә, гражданлык нигезләрен тәрбияләүгә карата мөһим проблема булып тора. Заманча тикшеренүләр күрсәткәнчә, Ватанга карата кыйммәт мөнәсәбәт шәхес тәҗрибәсенә мөһим өлеше булып тора, һәм шуңа күрә ул кеше белеменең беренче баскычында - мәктәпкәчә белем бирүдә мөһим компонент булырга тиеш.

Шәхеснең беренче нигезләрен төзегән чор буларак, бала яшенәң югары әхлакый хисләренә, шул исәптән кече һәм зур Ватанга карата кыйммәтле мөнәсәбәтне, гражданлык нигезләрен тәрбияләү өчен потенциал мөмкинлекләре бар. Балаларның үз Ватанында социаль тәҗрибә туплавы, жәмгыятьтә кабул ителгән үз-үзенә тоту нормаларын үзләштерү, аның тарихына һәм мәдәниятенә кызыксыну уяту, туган илебезнең, туган ягыбызның үткәнә һәм бүгенгесенә уңай караш тәрбияләү - гражданлык хисләрен тәрбияләүдә нигез булып тора.

Башка компонентлар белән беррәттән гражданның патриотын тәрбияләү эчтәлегенә ватанга, туган илләргә, туган илләргә булган мөхәббәтне, кече ватанның тарихы, мәдәнияте һәм традицияләре турында белемнәренә дә кертү, аның турындагы белемнәргә карата танып-белү кызыксынуын күрсәтү кебек күренешләр кертү дәрәс. Шулу вакытта географик һәм табигый үзенчәлекләр, жирле мәдәни-тарихи горейф-гадәтләре һәм традицияләр, халык ижаты мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен үз кече ватаннарына уңай мөнәсәбәт формалаштыру, туган як тормышының төрле якларына кызыксыну уяту мөмкинлеге бирә. Болар барысы да мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендә туган якны өйрәнүдә мөһим мәсьәлә.

Һәр халык үз рухы, үз мәдәнияте, холкы, үз традицияләре, үз үзенчәлеге белән кызыклы. Балаларыбызда үстерергә һәм тәрбияләргә тиешле мөһим шәхси сыйфат ул милли рух.

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны милли мәдәният чыганакларына туры китереп, без һәр укучының шәхесен үстерәбез, ул үз халкына хас характер сыйфатларын йөртәчәк, чөнки үткәннәренә нигезендә генә бүгенгелә аңларга һәм киләчәккә алдан күрергә мөмкин. Ә буыннан-буынга иң кадерле әйберләренә тапшыра алмаган халык - киләчәксез халык.

Башкортлар - бай фольклор мирасы булган халык. Башкорт халык ижаты гаят зур танып-белү һәм тәрбияви әһәмияткә, сәнгатьчә кыйммәткә ия.

Башкорт халык ижатына мөрәҗәгать итү туган төбәгенә, халкына, мәдәниятенә мөхәббәт тәрбияли, югары әхлакый принципнары үзләштерергә булыша. Халык әкиятләренә образлы һәм тере теле, табышмаклар, мәкальләр, әйтемнәр, төгәллек һәм төгәллек тәрбияләнүчеләренә шигърияткә жәлеп итә, аларның дөньяга карашын киңәйтә, акыл һәм эстетик яктан үстерә.

Әкият бала тормышына иң яшьтән керә, балачак дэвамьнда озата бара һәм аның белән гомерлеккә кала. Әкият белән аның сәнгать әдәбияты дөньясы, кешелек мөнәсәбәтләре дөньясы һәм бөтен әйләнә-тирә дөнья белән танышуы башлана. Әкияттә булган бала күп кенә әкият геройлары белән хезмәттәшлек итә һәм, тормыштагы кебек, үз алдында торган проблемаларны хәл итү юлларын эзли.

Әкиятләр башкортлар арасында киң таралган. В.И.Даль, С.Кукляшов, М.Бикчурин, Р.Игнатъев, М.Лоссиевский, А.А. Бессонов кебек галимнәр башкорт әкиятләрен жыюга бик күп көч куйганнар.

Башкорт халык әкиятте ул - чиксез үсеш алган һәм тәрбияли торган туфрақ. Башкорт әкиятләре тәрбияләнүчеләрне башкорт халкының тарихи үткәне, көнкүрешенәң үзенчәлекләре, горөф-гадәтләре, туган якның табигате, хайваннар дөньясының төрлелеге белән таныштыралар, яхшылыкны явызлыктан аерырга, тынычлыкка һәм дуслыкка ирешергә өйрәтәләр. Әкият әхлакый формалашу өчен кирәкле фикер алып килә. Әкияттән укучылар башкорт халкының матур традицияләре турында беләләр: эти-әниләренә хөрмәт, өлкән яшьтәгеләргә ихтирам, ярдәмчеллек, якын кешенә кызгану хисләре тәрбиялиләр.

Ләкин бүген әкият үзенәң укуту позицияләрен югалта башлады, чөнки китапка алмашка компьютер уеннары, чит ил мультыклары килде, аларда еш кына әхлакый һәм тәрбияви булмаган әчтәлек чагыла. Шуна күрә үз алдыма тәрбияләнүчеләрне әкиятләргә, бигрәк тә башкорт әкиятләренә кызыксындыру бурычын куйдым.

### **Аңлатма**

Кружокның төре: Танып белү - ижади, уен.

Рухи-әхлакый юнәлеш программасы.

Программа 4-7 яшьлек балалар өчен каралган.

Гамәлгә ашыру срогы - 2 ел.

Түгәрәк эшләү режимы - атнага 1 тапкыр уздырыла.

Дәресең озынлыгы –уртанчылар төркемендә 20 минут, мәктәпкә әзерлек төркемендә 30 минут, көннең икенче яртысында.

Түгәрәктә катнашучылар: балалар, эти-әниләр, тәрбиячеләр.

Проблеманы кую: балалар башкорт халык әкиятләрен аз беләләр.

## **Программаның максатлары һәм бурычлары**

**Максат:** Башкорт халык әкиятләренә мөхәббәт һәм кызыксыну тәрбияләү.

### **Бурычлар:**

#### **Белем бирү бурычлары:**

- Башкорт халык әкиятләре турындагы белемнәрне киңәйтәргә.
- Башкорт халык әкиятләрен тыңлау һәм аңлау осталыгын формалаштырырга, аларны иллюстрацияләргә таянып, әкият геройларын атау, аларны театрның төрле төрләре аша драмалаштырырга.
- Башкорт халык әкиятләре ярдәмендә әхлакий сыйфатлар (намуслылык, игелеклелек, ярдәмчеллек) турында күзаллаулар формалаштырырга.
- Гаилә белән элементне көчәйтәргә. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның танып белү һәм сәнгать-эстетик үсеше мәсьәләләрендә ата-аналарның компетентлыгын арттырырга.

#### **Үстөрү бурычлары:**

- Сөйләмнең интонацион сәнгатьлелеген үстөрәргә, сүз запасын баептырга.
- Иҗатны, фантазиясен, хыялын, артистизмын үстөрәргә.

#### **Тәрбияләү бурычлары:**

- Башкорт халык иҗатына кызыксыну, әкиятләргә, китапларга мөхәббәт тәрбияләргә;
- Бер-береңә карата дусларча мөнәсәбәт, борчылу хисе, башкаларга ярдәм итү теләге, табигатькә, барлык тереклек ияләренә сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләргә.

## **Өлкәннәрнең һәм балаларның уртак эшчәнлек ысуллары**

Минем эштә күрсәтмә метод кулланыла (иллюстрацияләргә һәм картиналарны күрсәтү, хәрәкәт итү ысулларын күрсәтү); сүз методы (күмәк уку, рольләргә ятлау, әкиятләр язучу); уен формалары (драматизация, уен-инсценировка, дидактик уеннар, өстәл-басма уеннар). Сөйләм һәм музыка халык уеннары, биюләргә, җырлар һәр баланың күңеленә хуш килә.

Әкият белән танышуның иң киң таралган ысулы – тәрбиячеленә уку. Күләме буенча зур булмаган әкиятләргә мин балаларга яткан сөйләм, чөнки шул ук вакытта балалар белән иң яхшы элементкә ирешелә. Әсәрләрнең күпчелек өлешен исә китап буенча укыйм. Китап белән сәк мөрәҗғәгать итү балалар өчен үрнәк булып тора.

Укучының сәнгатьлелегенә игътибар итү бик мөһим. Интонация төрлелеге, мимика, кайвакыт ишарә, хәрәкәткә ишарә - бу алымнарның барысы да балалар өчен тере образ тудыруга юнәлтелгән.

Алдагы метод - сөйләү, ягъни текстны ирекле тапшыру. Сөйләгәндә текстны кыскарту, сүзләрне үзгәртү, аңлатмалар кертү һәм башкалар рөхсәт ителә.

Текстның йогынтысын көчәйтә һәм аны яхшы аңлауга ярдәм итә торган киң таралган алым китапта иллюстрацияләрне карау. Баланы бик озак иллюстрацияләрне карарга, укылган әкият геройларын белергә кирәклеген өйрәтергә. Китеп битләре - китепның йөзе. Гадәттә тышлыкка рәссам әкиятнең иң үзенчәлекле өлешен күрсәтә.

Алдагы алым - әкият буенча әңгәмә. Укылган әйбер турында сораулар уйлап, мин балага образны ачыкларга һәм аңа карата үз мөнәсәбәтемне белдерергә ярдәм итәргә тырышам. Төрле персонажларның, бигрәк тә әхлакий яктан капма-каршы типларның гамәлләренә карата үз фикетләрен әйтергә, ярдәмчеллек күрсәтергә, кызгану, теләктәшлек күрсәтергә, үзләрендәге тискәре һәм уңай гамәлләрен искә төшерергә этәрү бик мөһим.

Балаларны әкият белән таныштыру дәрәсләрендә техник чаралар да кулланыла. Әкиятләрне мультимедиа вариантында карау яки танылган сәхнә осталарын аудиозаписьтә тыңлау кулланыла.

Сәхнәләштерү - әкиятне актив кабул итү формаларының берсе. Анда бала әкият персонажы ролен үти. Балаларны сәхнәләштерүдә катнашуга җәлеп итү аларда тәэсирле сөйләм, ирекле игътибар, күзаллау үстерә ала. Сәхнәләштерү үз көчләренә ышаныч, мөстәкыйльлек, артистлык, сөйләм сәнгатьлелеге кебек сыйфатларны тәрбияләүгә ярдәм итә.

Драматургия - театр эшчәнлегенә катлаулырак төре. Шуңа күрә проектыбызның йомгаклау этабында балалар белән **«Алп-батыр»** башкорт халык әкиятен әзерләргә һәм аны ата-аналарына күрсәтергә планлаштырабыз.

#### 4 - 5 яшьлек балалар белән эшләү буенча 2022-2023 елга тематик планлаштыру

№	Ай	Тема	Сәгать
1	Сентябрь	Башкортхалык әкият «Абзалил»	1 сәгать 20 минут (4 дәрәс 20 минуттан)
2	Октябрь	Башкорт халык әкият «Алп-батыр»	1 сәгать 20 минут (4 дәрәс 20 минуттан)
3	Ноябрь	Башкорт халык әкият «Аминбек»	1 сәгать 20 минут (4 дәрәс 20 минуттан)
4	Декабрь	Башкорт халык әкият «Рәхмәтле куян»	1 сәгать 20 минут (4 дәрәс 20 минуттан)
5	Гыйнвар	Башкорт халык әкият «Саран бай Зиннәт-агай»	1 сәгать 20 минут (4 дәрәс

			20 минуттан)
6	Февраль	Башкорт халык әкиятә «Эт үзенә хужа тапкан»	1 сәгать 20 минут (4 дәрес 20 минуттан)
7	Март	Башкорт халык әкиятә «Ялкау кыз»	1 сәгать 20 минут (4 дәрес 20 минуттан)
8	Апрель	Башкорт халык әкиятә «Төлке - балта остасы»	1 сәгать 20 минут (4 дәрес 20 минуттан)
9	Май	Башкорт халык әкиятә «Яшь аучы»	1 сәгать 20 минут (4 дәрес 20 минуттан)
10	Барлығы:		12 сәгать

**2022-2023 елга 4 - 5 яшьлек балалар белән эшләү буенча перспектив планлаштыру**

Дәрес номеры	Дәрес темасы	Эчтәлеге
<b>Сентябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Абзалил»</b>	
1	"Абзалил" әкиятен фланелеграфта күрсәтү	Әкиятне эмоциональ һәм актив кабул итәргә, сөйләүдә катнашырга ярдәм итәргә
2	Әкият буенча рәсем ясау	Балаларны этаплап кирәкле детальләр белән тулыландырылган рәсем ясарга өйрәтергә.
3	«Абзалил» әкиятен өйрәнү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрес кулланырга өйрәтергә.
4	«Абзалил» әкиятен өйрәнү «Абзалил» әкиятә буенча рольләрне бүлү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрес кулланырга өйрәтергә.
<b>Октябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Алп-батыр»</b>	
5	«Алп-батыр» әкиятен сәхнәләштерү	Әкиятне аңларга ярдәм итү; балаларны рольләр буенча сөйләшәргә өйрәтү. Театр - уен эшчәнлеге белән кызыксыну уяту, кыюлык, хәтер тәрбияләү

6	«Алп-батыр» әкиятен өстәл театры ярдәмендә күрсәтү	Балаларда халык ижатына мөхәббәт тәрбияләү, аңа якынаю теләге үстерү.
7	Уен- инсценировка «Алп-батыр».	Баланың шәхси һәм ижади потенциалын исәпкә алып, балаларның коммуникатив сәләтләрен үстерергә; балаларда театральләштерелгән эшчәнлеккә кызыксыну тудырырга.
8	Сүзле - дидактик уен	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрәс кулланырга өйрәтергә.
9	«Алп-батыр» әкиятен буенча театральләштерелгән әйлән-бәйлән уены	Балаларда театр-уен эшчәнлеген белән кызыксыну уятырга. Интонация, мимика, ишарә кулланып, күзаллауларны уйнатырга ярдәм итәргә.
<b>Ноябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятен «Аминбек»</b>	
10	«Аминбек» башкорт халык әкиятен сөйләү	“Аминбек” башкорт халык әкиятен белән балаларны таныштыру
11	«Аминбек» башкорт халык әкиятен мнемона – таблица ярдәмендә сөйләргә өйрәнү	Балаларны таблица буенча әкият сөйләү аша бәйләнешле сөйләмнә үстерергә
12	"Аминбек" өстәл театрын күрсәтү	“Аминбек” әкиятен белән таныштырырга
13	Ком өстәлендә әкиятне ясау	Вак моториканы, бәйләнешле сөйләмнә үстерү
<b>Декабрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятен «Рәхмәтле куян»</b>	
14	“Рәхмәтле куян” әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятен “Рәхмәтле куян” белән таныштыру
15	“Рәхмәтле куян ” әкиятен буенча рольләрне бүлү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрәс кулланырга өйрәтергә.
16	“Рәхмәтле куян” әкиятен рольләр буенча уйнату	Балаларда әкият тыңлыгын белү, өлкәннәрен сорауларына җавап бирү, таныш әкиятне сәхнәләштерүне камилләштерү күнекмәләрен формалаштыру
17	“Рәхмәтле куян” әкиятен буенча лепка	Вак моториканы, бәйләнешле сөйләмнә үстерү



<b>Гыйнвар</b>	<b>Башкорт халык әкиятә«Саран бай Зиннят-агай»</b>	
18	«Саран бай Зиннят-агай» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятә «Саран бай Зиннят-агай » белән таныштыру
19	«Саран бай Зиннят-агай» дигән башкорт халык әкиятен мнемо - таблица буенча сөйләү	Балаларны таблица буенча әкият сөйләү аша бәйләнешле сөйләмен үстерергә
20	«Саран бай Зиннят-агай» әкиятә буенча театральләштерелгән куелыш	Балаларда театр - уен эшчәнлегә белән кызыксыну уяту. Интонация, мимика, ишарә кулланып, күзаллауларны уйнатырга ярдәм итәргә.
<b>Февраль</b>	<b>Башкорт халык әкиятә«Эт үзенә хужа тапкан»</b>	
21	«Эт үзенә хужа тапкан» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятә «Эт үзенә хужа тапкан» белән таныштыру
22	«Эт үзенә хужа тапкан» әкиятә буенча театр күрсәтү	Эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү
23	«Эт үзенә хужа тапкан» әкиятә буенча викторина	Әкиятнең эчтәлеген кабул итәргә, эчтәлегә буенча сорауларга җавап бирергә өйрәтергә.
24	«Эт үзенә хужа тапкан» әкиятә буенча аппликация	Продуктив эшчәнлекне үстерү һәм коллектив ниятне аппликациядә гәүдәләндерү.
<b>Март</b>	<b>Башкорт халык әкиятә«Ялкау кыз»</b>	
25	«Ялкау кыз» әкиятен фланелеграфта күрсәтү	Балаларны яңа әкият белән таныштыру;Әкиятнең эчтәлегенә тешенү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү
26	«Ялкау кыз»әкиятен драматизацияләү	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз, ишарә кулланып, спектакльләр уйнарга булышу.
27	«Ялкау кыз» әкиятә буенча рәсем ясау	Вак моториканы үстерү
28	«Ялкау кыз» әкиятә буенча викторина	Балаларның әкият буенча белгән белемнәрен тикшерү, сорауларга дерес һәм игҗтибар белән җавап бирергә өйрәтү.

<b>Апрель</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Төлкә - балта остасы»</b>	
29	«Төлкә - балта остасы» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятә «Төлкә-балта остасы» белән таныштырырга. Әкиятнең әчтәлегә буенча сорауларга җавап бирергә өйрәтү.
30	Башкорт халык әкиятә «Төлкә-балта остасы» буенча импровизация уены	Балаларда сөйләмне үстерү.
31	«Төлкә-балта остасы» әкиятен ком өстәлендә ясау	Вак моториканы үстерү.
32	«Төлкә - Балта остасы» әкиятә буенча күңел ачу	Балалар сүзлеген киңәйтү. Жырларны, ятлаганда хәтерне ныгыту, аларны сәхнәләштерү процессында интонацион – экспрессив рәвештә кабатларга өйрәтү.
<b>Май</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Яшь аучы»</b>	
33	«Яшь аучы» башкорт халык әкиятен уку	Балаларны «Яшь аучы» әкиятә белән таныштырырга; балаларда әкиятне тагын бер кат тыңларга теләк уятырга.
34	«Яшь аучы» әкиятә буенча сәяхәт	Уен, проблемалы ситуацияләр аша балаларда уңай мөнәсәбәтләр, ярдәмчеллек, кайгыртучанлык тәрбияләргә.
35	Әкият уены - КВН «Әкиятне бел».	Таныш әкиятләр буенча балаларның белемнәрен киңәйтергә, тирәнәйтергә һәм тикшерергә. танып белү активлыгын үстерергә. Әкият, хикәя һәм башкорт фольклоры белән кызыксыну уятырга.
36	Әкиятләргә рәсемнәр һәм эшләнмәләр күргәзмәсе ясау.	Бер ел эчендә алган белемнәрне ныгыту

**6 -7 яшьлек балалар белән эшләү буенча  
2023-2024 елга тематик планлаштыру**

<b>№</b>	<b>Ай</b>	<b>Тема</b>	<b>Сәгать</b>
1	Сентябрь	Башкортхалык әкиятә «Акыллы карт һәм ахмак патша»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
2	Октябрь	Башкорт халык әкиятә «Шаян пәси»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
3	Ноябрь	Башкорт халык әкиятә «Юлдыбай аучы»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
4	Декабрь	Башкорт халык әкиятә «Үги кыз»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
5	Гыйнвар	Башкорт халык әкиятә «Ни өчен казлар чуар булган»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
6	Февраль	Башкорт халык әкиятә «Сарбай»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
7	Март	Башкорт халык әкиятә «Курай»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
8	Апрель	Башкорт халык әкиятә «Карчыга һәм этәч»	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
9	Май	Әкият сәхнәләштерү	2 сәгать (4 дәрәс 30 минуттан)
10	Барлығы:		18 сәгать

**2023-2024 елга 6-7 яшьлек балалар белән эшләү буенча  
перспектив планлаштыру**

<b>Дәрәс номеры</b>	<b>Дәрәс темасы</b>	<b>Эчтәлеге</b>
<b>Сентябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Акыллы карт һәм ахмак патша»</b>	
1	"Акыллы карт һәм ахмак патша " әкиятен фланелеграфта күрсәтү	Әкиятне эмоциональ һәм актив кабул итәргә, сөйләүдә катнашырга ярдәм итәргә
2	Әкият буенча рәсем ясау	Балаларны этаплап кирәкле детальләр белән тулыландырылган рәсем ясарга өйрәтергә.
3	«Акыллы карт һәм ахмак патша» әкиятен сөйләргә өйрәнү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрәс кулланырга өйрәтергә.
4	«Акыллы карт һәм ахмак патша» әкиятә буенча рольләрне бүлү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрәс кулланырга өйрәтергә.

<b>Октябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Шаян пәси»</b>	
5	«Шаян пәси» әкиятен сәхнәләштерү	Әкиятне аңларга ярдәм итү; балаларны рольләр буенча сөйләшергә өйрәтү. Театр - уен эшчәнлегә белән кызыксыну уяту, кыюлык, хәтер тәрбияләү
6	«Шаян пәси» әкиятен өстәл театры ярдәмендә күрсәтү	Балаларда халык ижатына мөхәббәт тәрбияләү, аңа якынаю телгә үстерү.
7	«Шаян пәси» әкиятенә уен - инсценировка	Баланың шәхси һәм ижади потенциалын исәпкә алып, балаларның коммуникатив сәләтләрен үстерергә; балаларда театральләштерелгән эшчәнлеккә кызыксыну тудырырга.
8	Сүзлә - дидактик уен «Пәсиләр»	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дөрес кулланырга өйрәтергә.
9	«Шаян пәси» әкиятә буенча театральләштерелгән әйлән-бәйлән уены	Балаларда театр-уен эшчәнлегә белән кызыксыну уятырга. Интонация, мимика, ишарә кулланып, күзаллауларны уйнатырга ярдәм итәргә.
<b>Ноябрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Юлдыбай аучы»</b>	
10	«Юлдыбай аучы» башкорт халык әкиятен сөйләү	Балаларны башкорт халык әкиятә «Юлдыбай аучы» белән таныштыру
11	Бармак театры ярдәмендә әкиятнең аерым моментларын күрсәтү	Балаларны әкият тыңларга өйрәтүгә дөвам итәргә.
12	"Юлдыбай аучы" әкиятә буенча поделка ясау	"Юлдыбай аучы" әкиятә белән таныштыру
13	Ком өстәлендә "Юлдыбай аучы" әкиятен ясау	Вак моториканы, бәйләнешле сөйләмне үстерү
<b>Декабрь</b>	<b>Башкорт халык әкиятә «Үги кыз»</b>	
14	"Үги кыз" мультфильмын карау	Балаларны башкорт халык әкиятә «Үги кыз» белән таныштыру

15	“Үги кыз” әкиятте буенча рольәрне бүлү	Хәтер үстерергә, интонацияне, мимиканы, ишарәләрне дәрәс кулланырга өйрәтергә.
16	“Үги кыз” әкиятен рольәр буенча уйнату	Балаларда әкият тыңлый белү, өлкәннәрнең сорауларына җавап бирү, таныш әкиятне сәхнәләштерүне камилләштерү күнекмәләре формалаштыру
17	“Үги кыз” әкиятте буенча лепка	Вак моториканы, бәйләнешле сөйләмне үстерү
<b>Гыйнвар</b>	<b>Башкорт халык әкиятте «Ни өчен казлар чуар булган»</b>	
18	«Ни өчен казлар чуар булган» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятте «Ни өчен казлар чуар булган» белән таныштыру
19	«Ни өчен казлар чуар булган» башкорт халык әкиятен мнемо - таблица буенча сөйләү	Балаларнымнемо - таблица буенча бәйләнешле сөйләмне үстерү
20	«Ни өчен казлар чуар булган» әкиятте буенча театральләштерелгән куельш	Балаларда театр - уен эшчәнлегенә белән кызыксыну уяту. Интонация, мимика, ишарә кулланып, күзаллауларны уйнатырга ярдәм итәргә.
<b>Февраль</b>	<b>Башкорт халык әкиятте «Сарбай»</b>	
21	«Сарбай» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятте «Сарбай» белән таныштыру
22	«Сарбай» әкиятте буенча театр күрсәтү	Эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү
23	«Сарбай» әкиятте буенча викторина	Әкиятнең эчтәлеген кабул итәргә, эчтәлегенә буенча сорауларга җавап бирергә өйрәтергә.
24	«Сарбай» әкиятте буенча аппликация	Продуктив эшчәнлекне үстерү һәм коллектив ниятне аппликациядә гәүдәләндерү.
<b>Март</b>	<b>Башкорт халык әкиятте «Курай»</b>	
25	«Курай» әкиятен фланелеграфта күрсәтү	Балаларны яңа әкият белән таныштыру; Әкиятнең эчтәлегенә тешенү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү
26	«Курай» әкиятен драматизацияләү	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз,

		ишарә кулланып, спектакльләр уйнарга булышу.
27	«Курай» әкиятте буенча рәсем ясау	Вак моториканы үстерү
28	«Курай» әкиятте буенча дидактик уен уйнау	Балаларның әкият буенча белгән белемнәрен тикшерү, сорауларга дерес һәм игътибар белән җавап бирергә өйрәтү.
<b>Апрель</b>	<b>Башкорт халык әкиятте «Карчыга һәм этәч»</b>	
29	«Карчыга һәм этәч» әкиятен уку	Балаларны башкорт халык әкиятте «Карчыга һәм этәч» белән таныштырырга. Әкиятнең эчтәлеген буенча сорауларга җавап бирергә өйрәтү.
30	Башкорт халык әкиятте «Карчыга һәм этәч» буенча импровизация уены	Балаларда сөйләмне үстерү.
31	«Карчыга һәм этәч» әкиятен ком өстәлендә ясау	Вак моториканы үстерү.
32	«Карчыга һәм этәч» әкиятте буенча ком өстәлендә мультфильм төшерү	Балалар сүзлеген киңәйтү, ятлаганда хәтерне ныгыту, аларны сәхнәләштерү процессында интонацион – экспрессив рәвештә кабатларга өйрәтү.
<b>Май</b>	<b>Әкият сәхнәләштерү</b>	
33	Башкорт халык әкиятләре буенча сәяхәт	Уен, проблемалы ситуациялар аша балаларда уңай мөнәсәбәтләр, ярдәмчеллек, кайгыртучанлык тәрбияләргә.
34	КВН «Әкиятне бел».	Таныш әкиятләр буенча балаларның белемнәрен киңәйтергә, тирәнәйтергә һәм тикшерергә. таныш белү активлыгын үстерергә. Әкият, хикәя һәм башкорт фольклоры белән кызыксыну уяту.
35	Башкорт халык әкиятләренә рәсемнәр	Бер ел эчендә алган белемнәрен ныгыту

	Һәм эшләнмәләр күргәзмәсе ясау.	
36	«Алп-батыр» әкиятен сәхнәләштерү	Сәхнәләштерү процессында интонацион – экспрессив рәвештә кабатларга өйрәтү.

### Ата-аналар белән эшнән перспектив планы

Ай	Эчтәлеге
Сентябрь	“Балагыз тормышында әкиятнән роле” анкетасы
Октябрь	“Башкорт халык әкиятләре” консультациясе
Ноябрь	"Әни белән әкият ясыйбыз" рәсемнәр күргәзмәсе
Декабрь	“Әни, миңа хикәя укыгыз” консультациясе
Гыйнвар	Башкорт халык әкиятләре буенча сабий-китап ясау
Февраль	«Әкиятләр аша хезмәт сөючәнлек, тыңлаучанлык һәм җаваплылык тәрбияләү»консультациясе
Март	«Башкорт халык әкиятләре геройлары»балалар һәм ата-аналар командалары арасында КВН
Апрель	"Әкият язабыз»конкурсы
Май	Ата-аналар белән балаларның әкиятне театральләштерүе

#### Рефлексив-бәяләү этабы:

Түгәрәк ахырында оештыру:

Уртак ял: «Әкиятләр буйлап сәяхәт».

Рәсем күргәзмәсе һәм әкиятләргә эшләнмәләр.

### Программаны үзләштерүнен планлаштырылган нәтижәсе

Әлеге программаны гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:

- Балаларның башкорт халык әкиятләре белән кызыксынуы артачак;
- Балалар кызыксыну белән башкорт халык әкиятләрен тыңлаячак, идеяне аңлаячак, аларны иллюстрацияләргә таянып, әкият геройларын атаячак, театрның төрле төрләре аша драмалаштырачак.
- Балаларның ижади потенциалы, ижади үсеше, эмоциональ ярдәмчеллеге артачак;
- Коммуникатив осталык, артистлык алга китәчәк.
- Намуслылык, игелеклелек, җаваплылык, дәрәслек төшенчәләре турында күзаллаулары артачак.

## Әдәбият исеMLEге

1. Азнабаева Ф.Г., Фаизова М.И., Агзамова З.А.  
Балачак академиясе: Башкортостан Республикасы мәгариф мөнәсәбәтләрендә катнашучылар формалаштыра торган региональ программага Хрестоматия.-Уфа: РБ нәшрияты, 2016.-304с.;
2. Агишева Р.Л.  
«Башкортостанның фольклоры һәм әдәбияты» 2011, Уфа: Китап;
3. Гасанова Р.Х. «Башкорт халык әкиятләре һәм риваятьләре» Уфа: Китап; 1996 «Мин туган илемне белергә теләм 2007, Уфа: БИРО;
4. Р. М. Зәйтүнова «Әкият иленә сәяхәт» башкорт халык әкиятләре;
5. Интернет ресурсы:  
<https://nsportal.ru/detskiy-sad/razvitiye-rechi/2020/12/09/kartoteka-bashkirskih-narodnyh-skazok-dlya-detey-doshkolnogo>